

Styre/råd/utval	Møtedato	Saknr
Vilt og fiskeutvalget Midt-Telemark	08.12.2020	18/20

Saksansvarleg: Øystein Saga

Arkiv: KOMNR-3817, FA-K46

Arkivsaknr.: 20/9006

Kommunale målsettinger for hjortevilt 2021 - 2023 i Midt-Telemark kommune

Kommunedirektøren tilrår:

Vilt og fiskeutvalget i Midt-Telemark går inn for kommunale målsettinger for hjortevilt slik det står skrevet og sender saken på høring. Saken vil gjøres kjent for berørte parter og organisasjoner. Eventuelle tilbakemeldinger vil bli vurdert før endelig fastsettelse av kommunale målsettinger for hjortevilt.

08.12.2020 Vilt og fiskeutvalget Midt-Telemark

Behandling:

Tilleggs forslag. Det oppfordres til å benytte taggbegrensning, for å sikre at en har en del store elgokser og hjortebukker i bestanden. enstemmig.

VF- 18/20Vedtak:

Vilt og fiskeutvalget i Midt-Telemark går inn for kommunale målsettinger for hjortevilt slik det står skrevet og sender saken på høring. Saken vil gjøres kjent for berørte parter og organisasjoner. Eventuelle tilbakemeldinger vil bli vurdert før endelig fastsettelse av kommunale målsettinger for hjortevilt. Det oppfordres til å benytte taggbegrensning, for å sikre at en har en del store elgokser og hjortebukker i bestanden. enstemmig. Frist for høring er 1. februar 2020.

Bakgrunn for saken:

*

Saksomtale:

Kommunale målsettinger for hjortevilt i Midt-Telemark 2021 - 2023

Sammendrag

Bakgrunn

*

Vurdering

Innledning:

Kommunen har ansvar for verdier og interesser knyttet til friluftsliv, biologisk mangfold, trafikkproblemer, regulering av størrelsen på de ulike viltbestander og for å ivareta jaktrettshavernes rettssikkerhet gjennom å fastsette forskrifter og fatte enkeltvedtak jfr. forskrift om forvaltning av hjortevilt. Dette vil danne grunnlag for utarbeidelse av bestandsplaner og oppfølging av disse.

Jaktrettshaverne har derimot ansvar for den detaljerte bestandsplanleggingen med årlige avskytningsplaner.

Rammer for den lokale forvaltningen:

Viltlovens formålsparagraf (Lov om viltet § 1) setter rammene for all viltforvaltning:

”Viltet og viltets leveområder skal forvaltes slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares. Innenfor denne ramme kan viltproduksjonen høstes til gode for landbruksnæring og friluftsliv.”

Forskrift om forvaltning av hjortevilt delegerer ansvar og arbeidsoppgaver til kommunene og rettighetshaverne, slik at disse får en mer sentral rolle i forvaltningen av hjorteviltet.

I bestemmelsene om godkjenning av vald og om bestandsplan, fellingstillatelse og rapportering, gir forskriften kommunen pålegg om å gjøre vedtak om målsettingen for forvaltningen av hjorteviltet. Kommunene har dermed et overordnet ansvar for regulering av størrelsen på de ulike bestandene, og skal blant annet godkjenne bestandsplanene.

Grunneierne/jaktrettshaverne skal ha ansvaret for den praktiske forvaltningen gjennom bestandsplanlegging og plan for årlig avskyting. Imidlertid må rettighetshavernes forvaltningsplaner bygge på, og ta hensyn til, offentlige målsettinger.

Rettighetshavernes deltakelse i forvaltningen, og utarbeidelse av bestandsplaner skal skje på frivillig grunnlag. Kommunen vil i henhold til § 18 i forskrift om hjortevilt fortsatt

kunne tildele fellingstillatelser til vald uten godkjent bestandsplan (målrettet avskytning).

Påvirkninger på biologisk mangfold, beitegrunnlag og landbruksskader
Elg og hjortestammen i kommunen bør ligge på et stabilt bærekraftig nivå som gir mulighet til rekreasjon og næringsutvikling, innenfor rammene av det naturgrunnlaget gir. Det biologiske mangfoldet skal ikke forringes på grunn av for stor bestand av hjortevilt. Videre skal bestanden av elg og hjort være bærekraftig i forhold til bestandens kvalitet og i forhold til virksomheter i andre samfunnssektorer. Beitetrykket skal tilpasses slik at sommer- og vinterbeite er mest mulig optimalt for elg og hjortestammen. Det skal legges vekt på å holde beiteskader på skog og avlinger på et minimum, slik at det fortsatt vil være mulig å produsere skog av god kvalitet i kommunen.

I vintersesongen kan klimatiske forhold føre til at hjortevilt kan trekke ned i lavereliggende områder. Snømengdene og næringsøk er ofte to viktige faktorer for slike trekk. Vilt som trekker ned i boligområder er generelt ikke ønskelig. I de tilfeller der spesielle dyr viser uønsket adferd, vil kommunen vurdere dyras videre skjebne. Vilt som ikke lar seg jage, eller har en aggressiv adferd, og som kommer tilbake gjentatte ganger, vil bli vurdert tatt ut. Også vilt som gjør vesentlig skade på jordbruksarealer kan etter godkjent søknad tas ut til og solgt til inntekt for kommunens viltfond. Det settes imidlertid visse vilkår for slik skadefelling. Uttak av slike dyr skal likevel i hovedprinsippet skje innenfor jaktbestemmelsene, og av det/de jaktlag/jegere som har jaktrettighetene i området. I slike tilfeller belastes uttaket av den allerede tildelte kvote. Valdene bør i sin plan ta hensyn til slike områder eller individer. I slike tilfeller bør det settes inn ekstraordinære tiltak for å løse problemene.

Valdenes struktur, størrelse og arrondering:
Midt-Telemark kommune har et areal på ca 487 000 daa land.
Totalt tellende areal på storvilt er ca 447 000 daa. Det inngår da arealer i fra Notodden, Nome og Skien kommuner.

Valdene i Midt-Telemark forvalter ikke en egen hjorteviltstamme, ettersom elg og hjort i kommunen trekker både mellom vald og nabokommuner. Dette, sammen med variasjonene innen kommunen, gjør det til en stor utfordring å forvalte elg og hjortestammen riktig. Det er i dag for liten kunnskap om elgens og hjortens bevegelser og i hvilket omfang dyretrekkene har. Det en vet fra tidligere undersøkelser er at dyrene benytter et stort område. Dette er viktige momenter som bør være med når fremtidig forvaltning planlegges.

Hjorteviltforvaltningen i Midt-Telemark kommune bør også i fremtiden baseres på bestandsplaner i forskrift om hjortevilt. Grunneierne/jaktrettshaverne bør ha som målsetting, at det i størst mulig grad skal arbeides for åpne grenser mellom jaktfeltene etter hvert som jaktlagene fyller kvotene.

Bestandsplanområdet er ett område hvor det skal drives lik forvaltning og det må samarbeides tett for å oppnå målsetningene. Hovedformålet med bestandsplaner er å forvalte elg og hjortestammen gjennom målrettet bestandsforvaltning i et område. Det anses som nødvendig at planen, arealmessig er så stor at en vesentlig del av bestanden til enhver tid befinner seg innenfor eget område. Optimalt bør derfor bestandsområdene omfatte:

Kalvingsområder
Sommerbeiteområder
Parringsområder
Vinterbeiteområder

Dagens planområder vil bare delvis kunne nå disse målsetningene. Ingen av dagens vald er for store. Det vil derfor være viktig at valdene ikke bare tar hensyn til de tilgrensende vald, men også søker ett samarbeid på tvers av dagens valdgrenser.

Jakttider i følge forskrift om jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun fra 1. april 2017 til og med 31. mars 2022.

Elg;
25.09 - 23.12

Hjort:
01.09 - 23.12

Rådyr:
10.08 - 25.09 (Bukkejakt)
25.09 - 23.12 (Rådyrjakt)

Med bakgrunn i lang jakttid melder behovet seg for samjakt. Bestandsplanområde og valdene bør innarbeide i sine planer hvordan samjakt skal gjennomføres. Redusert jaktmuligheter på småvilt kan danne grunnlag for innskrenking av elg-og hjortejakt.

Tildeling av fellingstillatelser:
Godkjente bestandsplanområder får tildelt en samlet fellingstillatelse med valgfrie dyr for hele planperioden. Det er opp til valdet og jaktfeltene hvordan den totale kvoten fordeles gjennom planperioden.

Endringer i bestandene:
Ved vesentlige og uforutsette endringer av bestanden i området i løpet av planperioden, kan kommunen vedta å trekke godkjenningen av bestandsplanen tilbake. Valdet må da enten fremme ny bestandsplan for godkjenning eller få tildelt ny fellingstillatelse, jfr. forskrift om forvaltning av hjortevilt.

Planforutsetning for hjorteviltbestanden i Midt-Telemark:

“Sett elg og hjort” representerer det viktigste faglige fundament for forvaltningen av elg og hjortestammen. I tillegg vil følgende kriterier være avgjørende for tiltak og jaktuttak; fellingsstatistikker, tellinger, irregulær avgang og beiteskadesituasjon. Kommunen skal fortsatt arbeide for å bedre statistikkgrunnlaget, og gjennom dette bidra til bedre forvaltning av viltstammene.

Målsetninger for viltforvaltningen:

Hovedmål:

Midt-Telemark kommune skal ha en biologisk sunn hjorteviltstamme som er bærekraftig i forhold til beitetilgang og arts mangfold i naturen og som gir lavest mulig konflikt med trafikk, andre næringer og øvrig friluftsliv. Innenfor disse rammene skal hjorteviltet forvaltes til beste for verdiskapningen i landbruksnæringen og lokale jegerinteresser.

Midt-Telemark kommune skal aktivt bidra til å fremme stammeretta forvaltning av hjortevilt på tvers av kommune- og fylkesgrensene.

Det er et mål at hele kommunen fortsatt omfattes av vald med godkjente bestandsplaner utarbeidet av rettighetshaverne.

Valdene bør ha en størrelse og arrondering som fremmer stammeretta forvaltning.

Innen valdet skal forvaltningsstrategier og jakttid være felles.

Valdet bør ha egne vedtekter som bl.a. sikrer rettighetshaverne demokratisk innflytelse på forvaltningen.

Valdet bør ha et styre som er valgt av og blant rettighetshaverne.

Kommunen ønsker god dialog med jaktrettshavere og jegere blant annet gjennom årlige fellesmøter.

Viltfondet skal brukes aktivt til å øke kunnskapen om viltet og dets leveområder, videreutvikle valdorganiserings, til skadeforbyggende tiltak i enkeltkulturer og ettersøk av skadet og sykt vilt.

Det er et mål å legge forvaltningen av både elg, hjort og rådyr til valdene.

Kommunen har en målsetning om å bidra til at viltpåkjørslar reduseres. Dette gjelder både for veg og jernbane.

Grunneiere/rettighetshavere og andre oppfordres til å fremme tiltak som forhindrer at dyr oppholder seg i nærheten av veger, jernbane, kryssningspunkt og boligfelt.

Rådyr:

Det er et mål om at uttaket av rådyr blir utnyttet på en slik måte at bestandene fortsatt vil ha en biologisk forsvarlig kjønns- og aldersstruktur, og opprettholder sin naturlige genetiske variasjon.

Man bør tilstrebe en felling tvers igjennom stammen, og bestandenes beitetrykk bør tilpasses slik at verditapene ved skog og jordbruksproduksjon holdes på et akseptabelt nivå.

Elg:

Elgstammen i Midt-Telemark skal ha en god kondisjon og skal utnytte beiteressursene optimalt uten at det forekommer beiteskader i inn- og utmark eller trafikkproblemer av

betydning.

Ku-okse forholdet bør holdes på 1,5 - 2 kuer per okse.

Uttaket av kalv og ungdyr bør ligge på minimum 60 prosent.

Sett elg per jegerdag bør ligge på ca 0,3.

Slaktevekter på kalv og ungdyr bør vise en stabil eller økende tendens.

Øke kalveproduksjonen til minst 0,6 kalv per ku.

Store produksjonsdyr spares.

Ut ifra trenden i sett elg og fellingsstatistikk, virker det fornuftig med et bestandsmål for elg som tilsier at stammen stabiliseres på dagens nivå. Dersom beiteforhold bedrer seg, og slaktevekter og produktivitet øker kan man i fremtiden vurdere å øke stammen noe.

Dette gjelder for Midt-Telemark kommune sett samlet. Det er forskjeller innad i kommunene og hvert enkelt vald må selv se hvordan bestanden er i sitt område.

Hjort;

Hjortestammen i Midt-Telemark skal ha en god kondisjon, kjønns og aldersstruktur og skal utnytte beiteressursene optimalt uten at det forekommer beiteskader i inn- og utmark eller trafikkproblemer av betydning. Man bør tilstrebe en felling tvers igjennom stammen.

Uttaket av kalv og ungdyr bør ligge på minimum 50-60 prosent.

Uttaket av voksen hanndyr bør ligge på 20-25 prosent.

Uttaket av voksen hunndyr bør ligge på 20-25 prosent.

En bør sikre at en har en del store bukker i bestanden.

Hjorten opptrer klumpvis i kommunen. Noen steder er det bra med hjort mens andre har lite dyr. Det må derfor tas hensyn til dette når det utarbeides bestandsplan.

Hvis det ikke utarbeides en bestandsplan på hjort, så vil det etter § 18 bli tildelt fellingstillatelser fordelt på alder og kjønn i alle kategorier.

Krav til bestandsplanene

“Forskrift om forvaltning av hjortevilt setter konkrete krav til hva en bestandsplan skal inneholde:

- Målsettinger for bestandsutviklingen.
- Plan for årlig avskyting i antall, fordelt på alder og kjønn.
- Kommunens målsetninger

I tillegg til dette bør planen inneholde:

Beskrivelse av prosessen med utarbeidelse av planen.

Beskrivelse av viltbestanden; herunder statistikk, fordeling på kjønn og alder, utviklingstrekk m.v.

Målsettinger med målbare parametre (slik at resultatet kan evalueres i forhold til målsettingen).

Hensyn til det biologisk mangfold i naturen, slik at hjorteviltstammene forvaltes slik at de ikke truer det biologiske mangfoldet i naturen.

Hensynet til andre brukerinteresser i utmarka. Storviltjakta skal utøves på en slik måte at den ikke fortrenger andre brukere av utmarka i jakttiden. Friluftsliv og bær- og soppstaking skal kunne foregå samtidig med jakta, men alle parter må vise respekt for

hverandres aktivitet. Både småvilt- og storviltjegere har gjensidig ansvar og plikt til å fremme gode ordninger for samjakt.

Oppgave over totalareal og tellende areal for valdet skal vises fordelt på jaktfelt og grunneiere.

Bestandsplanområdene må ta ansvaret for å forvalte elg og hjortestammen på en faglig forsvarlig måte, og innarbeide dette i sine planer.

Planens målsetting skal samsvare med Midt-Telemark kommune sin overordnede målsetting for å bli godkjent. Kommunen skal påse at planens målsetting og den planlagte avskyting samsvarer med det kommunen har vedtatt.

En bestandsplan skal godkjennes for en fastsatt periode. I Midt-Telemark har nå alle bestandsplaner samme gyldighet. Dette forenkler en del arbeid for både administrasjonen og valdene og det vil være lettere å samordne felles tiltak vedrørende forvaltningen. Vi kan også lettere legge felles informasjon fra ulike undersøkelser til grunn for planene.

I følge forskriften kan planperiodene være fra 3-5 år. I Midt-Telemark vil vi nå godkjenne alle planer for 3 år. Dette er fordi vi mener det er vanskelig å se lenger frem enn disse 3 årene.

Bestandsplanområdene skal evaluere resultatene sine fra forrige planperiode opp mot målsetningene fra forrige planperiode. Dette skal være med i den nye bestandsplanen. Vilt- og fiskeutvalget vil tildele bestandsplanområdene hele kvoten samlet som frie dyr, for hele planperioden. Det vil derfor være planområdenes ansvar å viderefordre kvoten til de respektive lag og år. Planområdene har også ansvar for å fordele kvoten ut på alders og kjønns kategorier til de respektive jaktlag. Disse kvotene kan overføres fra et år til et annet.

Utvalget ønsker at det i sammenheng med utarbeidelse og godkjenning av nye planer også skal følge med skjema med godkjenning fra alle grunneiere/rettighetshavere. Alle felte dyr skal belastes tildelt kvote, med mindre slaktet er kontrollert og vurdert som uegnet som mat av mattilsynet. det vil i slike tilfeller være anledning å få utstedt ny fellingsstillatelse fra kommunen, mot innlevert rapport/kvittering fra mattilsynet. Et avvik på ca 10 prosent fra planen er innenfor det som kan regnes for akseptabelt. Bestandsplanområdene plikter årlig å sende inn fellingsrapport, sett elg-hjort skjema og evt. andre skjema som kommunen ønsker.

Avvik fra godkjente bestandsplaner

Ved vesentlige avvik fra godkjent bestandsplan, kan kommunen gå inn for å tildele dyr etter

alder og kjønn, jfr. § 18 i forskrift om forvaltning av hjortevilt, slik at forutsetningen og intensjonene i planen blir oppfylt.

Ved vurdering av hva som er "vesentlige avvik", skal følgende kriterier legges til grunn;

- a) Dersom det på et gitt tidspunkt i planperioden, ikke er mulig å oppfylle kriteriene i planen, vil det regnes som et avvik.

- b) Dersom årlig fellingsprosent ligger under 70 % skal avskytingsplan tas opp til revidering av grunneiere/jaktsrettshavere og behandles av kommunen.

- c) Ved planperiodens slutt faller ubenyttet kvote bort. Overskridelse av kvoten ved planperiodens slutt anses som feilskyting og behandles i henhold til viltlovens § 48, dyret/ene blir inndradd til fordel for kommunens viltfond.
- d) Et avvik på ca 10 prosent fra planen er innenfor det som kan regnes for akseptabelt.

Det regnes aldri som avvik dersom det skytes kalv i stedet for det som er vedtatt i bestandsplan og plan for årlig avskyting.

Bestandsplanområdene plikter å følge kommunale målsetninger i uttaket vedr. alders- og kjønnsfordeling. Dersom valda ikke oppfyller kommunale målsetninger i uttaket, og som systematisk oppnår skjevt uttak, kan kommunen gå inn og tildele dyr etter § 18 i forskrift om forvaltning av hjortevilt. Det tas løpende hensyn til tidligere års avskytinger.

Alle felte dyr skal belastes tildelt kvote med mindre slaktet er kontrollert og vurdert som

uegnet som mat. Denne vurderingen kan kun gjøres av mattilsynet eller av den som kommunen måtte bestemme. Det er i slike tilfeller viktig å kunne fremvise de nødvendige vitale organer ved forespørsel.

Valdene oppfordres til å selv disponere ett visst antall fellingstillatelser som skal brukes til dyr som valdet ønsker å premiere jaktfeltene for å ta ut feks. kalv under ett visst antall kg.

Kommunens plan og anbefalinger skal rulleres i tråd med målsetningene i planen, og ved endringer i bestandssituasjonen. Planen kan derfor endres i løpet av planperioden.

Kommunens anbefalinger:

Det er et klart mål at vinterbestanden i størst mulig grad skal bestå av produktive dyr. For å kunne holde en høy produktivitet med god kjønns- og alderssammensetning, legges følgende virkemidler til grunn:|

Beitetakseringen utført av Faun naturforvaltning i 2019 viste at uttaket av ros (rogn, osp og selje) i Midt-Telemark, er over kritisk beitenivå som er 35 %. I tidligere Sauherad så var uttaket på ros 68 %. Mens det i tidligere Bø var 62 %. Faun fraråder å øke elgtettheten før en ser tegn til bedre slaktevekter og kalverater. Det anbefales derfor å øke jaktuttaket noe for å bedre beitetrykket.

Elg;

Ingen vektgrense for å veie ned dyr.

Det oppfordres til at store produktive dyr spares, og at avskytingen legges på unge, lavproduktive dyr. En bør sikre at en har en del store okser i bestanden.

Totalt uttak av kalv bør være minimum 30 % av kvoten.

Totalt uttak av ungdyr skal være minimum 60 prosent av kvoten.

Det skal i avskytingen max. felles 20 prosent eldre ku og max. 20 prosent eldre okse.

Andelen hannkjønn i uttaket settes til maks 50 %.

Hjort:

Uttaket av kalv og ungdyr skal ligge på minimum 50-60 prosent.

Uttaket av voksen hannedyr bør ligge på 20-25 prosent.
Uttaket av voksen hunndyr bør ligge på 20-25 prosent.
En bør sikre at en har en del store bukker i bestanden.
Andelen hannkjønn i uttaket settes til maks 50 %.

Rådyr;

Vilt- og fiskeutvalget i Midt-Telemark ser det som positivt hvis bestandsplanområdene innlemmer rådyr i sine planer. Dette vil gi en bedre forvaltning over større arealer. Alle planområdene i Midt-Telemark har bakgrunnsareal til å søke fri kvote.
Bestandsplanområdene plikter årlig å sende inn fellingsrapport.

Kommentarer til kommunens mål

Målene er nær identiske fra forrige perioder. Å snu trenden med lave slaktevekter på spesielt kalv og ungdyr og lav andel kalv per ku, tar tid å endre. Mange faktorer spiller inn slik som kvalitetsbeite, snøvintre/tørkesommer, dårlig kondisjon på mange dyr i bestanden osv. Det er derfor blant annet viktig at de enkelte vald og jaktlag, slutter opp om bestandsplanen de har laget og sørger for at riktige dyr og dyrekategorier tas ut. Øker en uttaket av kalv så vil dette bidra til å heve snittalderen i bestanden og spare produktive dyr. Ved å ta ut kalv, unge og uproduktive dyr, kan en få en stamme med færre dyr som er mere produktive.

Vedlegg:

30.11.2020	Faun rapport R007-2020 Elgen i Telemark etter jakta 2019	1382378
30.11.2020	Faun rapport 020-2019 Elgbeitetaksering i Telemark og Vestfold	1382379